

Nationaal Archief
*Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap*

Nummer Toegang: 3.06.14

Inventaris van het archief van het Waarborgkantoor voor Platina-, Goud en Zilverwerk te Schoonhoven

Versie: 02-12-2020

A. de Jong

Nationaal Archief, Den Haag 1988

This finding aid is written in Dutch.

I N H O U D S O P G A V E

Beschrijving van het archief.....	5
Aanwijzingen voor de gebruiker.....	6
Openbaarheidsbeperkingen.....	6
Beperkingen aan het gebruik.....	6
Materiële beperkingen.....	6
Aanvraaginstructie.....	6
Citeerinstructie.....	6
Archiefvorming.....	7
Geschiedenis van de archiefvormer.....	7
Inleiding.....	7
Taak van de Waarborgkantoren	7
Bijlage.....	8
Overzicht van de soorten keurtekens en stempels op.....	8
Geschiedenis van het archiefbeheer.....	8
De verwerving van het archief.....	9
Verwant materiaal.....	10
Beschikbaarheid van kopieën.....	10
Beschrijving van de series en archiefbestanddelen.....	11

BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

Naam archiefblok:

Kantoor van Waarborg te Schoonhoven

Archiefbloknummer:

3339

Omvang:

119 inventarisnummer(s) 4,00 meter

Taal van het archiefmateriaal:

Het merendeel der stukken is in het Nederlands

Archiefdienst:

Nationaal Archief

Locatie:

Den Haag

Archiefvormers:

Kantoor van de waarborg van platina, gouden en zilveren werken te Schoonhoven, 1837-1952

Samenvatting van de inhoud van het archief:

Het archief van het Waarborgkantoor voor Platina-, Goud- en Zilverwerk te Schoonhoven, waarvan de stukken dateren uit de jaren 1837-1952, bevat insculpatieplaten van kantoor- en waarborgtekens en van meestertekens. Verder zijn er registers van werkmeesters en van meester- en importeurstekens. Een deel van de stukken betreft bedrijfsmatige activiteiten. Hieronder bevinden zich verantwoordingsstaten, registers (van onder andere processenverbaal, transacties, gewichtsverrekening), correspondentie en visitatiekaarten. Meerdere registers zijn toegankelijk gemaakt met behulp van klappers.

Aanwijzingen voor de gebruiker

OPENBAARHEIDSBEPERKINGEN

Volledig openbaar.

BEPERKINGEN AAN HET GEBRUIK

Reproductie van originele bescheiden uit dit archief is, behoudens de algemene regels die gelden voor het kopiëren van stukken, niet aan beperkingen onderhevig. Er zijn geen beperkingen krachtens het auteursrecht.

MATERIËLE BEPERKINGEN

Het archief kent beperkingen voor het raadplegen van stukken als gevolg van slechte materiële staat.

AANVRAAGINSTRUCTIE

Openbare archiefstukken kunnen online worden aangevraagd en gereserveerd. U kunt dit ook via de terminals in de studiezaal van het Nationaal Archief doen. Om te kunnen reserveren dient u de volgende stappen te volgen:

1. [Creëer een account of log in.](#)
2. Selecteer in de archiefinventaris een archiefstuk.
3. Klik op 'Reserveer' en kies een tijdstip van inzage.

CITEERINSTRUCTIE

Bij het citeren in annotatie en verantwoording dient het archief tenminste éénmaal volledig en zonder afkortingen te worden vermeld. Daarna kan worden volstaan met verkorte aanhaling.

VOLLEDIG:

Nationaal Archief, Den Haag, Kantoor van Waarborg te Schoonhoven, nummer toegang 3.06.14, inventarisnummer ...

VERKORT:

NL-HaNA, Waarborgkantoor Schoonhoven, 3.06.14, inv.nr. ...

Archiefvorming

GESCHIEDENIS VAN DE ARCHIEFVORMER

INLEIDING

TAAK VAN DE WAARBORGKANTOREN

¹

Vanaf 1852 is de Dienst van de Waarborg belast met het waarborgen van gouden, zilveren (en sedert 1950 platina) voorwerpen, die in Nederland vervaardigd zijn of ingevoerd. Daarnaast moeten edelmetalen afkomstig uit particulier bezit, die in de handel worden gebracht, gewaarborgd worden. ² Het waarborgen van gouden en zilveren werken geschiedt door het gehalte aan edelmetaal vast te stellen, het zogenaamde keuren. Daarna wordt, nadat vastgesteld is dat de voorwerpen aan de eisen voldoen, op deze voorwerpen een voor dat gehalte vastgesteld stempelmerk (keurteken of gehaltekeurmerk) aangebracht dat een van de wettelijke vastgestelde gehalten aangeeft. Door essayeurs en de technici van de stempelkamer werden de edelmetalen gecontroleerd.

De Waarborgbelasting is een belasting welke betaald wordt voor het laten waarborgen van platina, gouden en zilveren werken "welke hier te lande worden vervaardigd, worden ingevoerd of uit het bezit van anderen in de handel worden gebracht." ³ De Waarborgwet 1950 sprak voortaan van 'waarborgrecht' in plaats van 'waarborgbelasting'.

Ook visitatie aan schatplichtigen behoorde tot de taak van de ambtenaren van de directe belastingen of de ambtenaren van de in- en uitgaande rechten en accijnzen. In een register van renseignementen werd door de controleur aantekening gehouden van de aard en de grootte van de te visiteren bedrijven en de hoeveelheid ter keuring aangeboden voorwerpen. Wanneer nieuwe gouden en zilveren werken uitgevoerd werden werd de betaalde waarborgbelasting teruggeven.

Het opsporen van overtredingen was voorbehouden aan ambtenaren van de waarborg en aan ambtenaren der directe belastingen, invoerrechten en accijnzen. Bij constatering van overtredingen werd een procesverbaal opgemaakt. Deze werden, wanneer geen transactie plaatsvond, aan de officier van Justitie bij de Arrondissementsrechtbank van het ressort waarin de bekeuring plaats had opgestuurd.

Ingevolge de Waarborgwet 1950 hield de Waarborg zich bezig met de controle op de naleving van de in deze wet aan de betrokken ondernemers opgelegde verplichtingen. Bij invoering van de Waarborgwet 1950 werd tevens bepaald dat naast gouden en zilveren werken voortaan ook platina werken gewaarborgd moesten worden. Het heffen van belasting naast het keurloon kwam te vervallen terwijl het waarborgrecht als keurloon gehandhaafd bleef. Tenslotte verstrekt de Waarborg informatie op het terrein van edelmetaal aan ondernemers, het publiek, de politie en de belastingdienst. Het beheer van en het toezicht op de Waarborgkantoren berustte sedert 1970 bij de directeur der Rijksbelastingen in het district Utrecht. Deze situatie duurde voort tot aan de privatisering in 1987.

¹ Zie ook PIVOT-rapport nr. 36: Drs. G. Beks (samenstelling) Echt goud, echt zilver ? Rapport van een institutioneel onderzoek naar de taken en de handelingen betreffende het waarborgen van (platina), gouden en zilveren werken over de periode 1940 - 1995. (Den Haag 1996)

² Het gaat hierbij om het zogenaamde oud goud en oud zilver.

³ Art. 6 Waarborgwet 1986.

BIJLAGE**OVERZICHT VAN DE SOORTEN KEURTEKENS EN STEPELS OP
insculpatieplaten**

A.	Oude keurstempels
B.	Inlandse ongewaarborgde merken: 1859-1893, 1893-1906, 1906-1953 (dolfijn en i)
C.	Kantooraanduidingstekens goud: 1814-1906, 1906-
D.	Kantooraanduidingstekens zilver: 1814-1906, 1906-
E.	Jaarletters
F.	Kleine gouden werken 4e gehalte: 1853-1906, 1906-1953 (eikenblad)
G.	Grote gouden werken, 1e gehalte: 1814-1953 (leeuw)
H.	Grote gouden werken, 2e gehalte: 1814-1953 (leeuw)
I.	Grote vreemde werken: 1814-1893, 1893-1906, 1906-1953
J.	Cijferstempels, goud: 1814-1865, 1906-
K.	Grote werken zilver, 2e gehalte: 1814-1953
L.	Grote werken goud, 3e gehalte: 1814-1953
M.	Kleine vreemde werken: 1831-1893, 1893-1906, 1906-1953
N.	Kleine gouden werken, 3e gehalte, 750 dz, zonder aanhangsels: 1814-1953, 1906-
O.	Grote werken zilver, 2e gehalte, 833 dz, drielingstempel: 1814-1953, 1906-
P.	Grote werken zilver, 1e en 2e gehalte, 934 dz en 833 dz, drielingstempel: 1814-1953, 1906-
Q.	Grote werken zilver, 1e gehalte, 934 dz: 1814-1953
R.	Kleine werken zilver, 2e gehalte, 833 dz (zwaardje): 1814-1906, 1906-1953
S.	Herkeuringsteken voor gouden en zilveren werken met oudnederlandse gildetekens (bijl): 1853-1927
T.	Uitvoerteken, teruggave van belasting bij uitvoer (sleutel), 1927-1953

GESCHIEDENIS VAN HET ARCHIEFBEHEER

Aanbevolen literatuur:

Otten, F.J.M. Gids voor de archieven van de Ministeries en de Hoge Colleges van Staat 1813-1940. Den Haag, Instituut voor Nederlandse Geschiedenis, 2004.

DE VERWERVING VAN HET ARCHIEF

Overbrenging van een overheidsarchief

Verwant materiaal**BESCHIKBAARHEID VAN KOPIEËN**

Inventarisnummers van dit archief zijn niet in kopievorm beschikbaar

Onder de stukken bevinden zich insculpatieplaten van kantoor-, waarborg- en meestertekens.

BESCHRIJVING VAN DE SERIES EN ARCHIEFBESTANDDELEN

1-2	Registers van processen-verbaal en transactiën 1853-1929	2 delen
1	1853-1924	
2	1924-1929	
3	Register van contentieuze zaken 1853-1871	1 deel
4	Verantwoordingsstaat van het ontvangen en uitgegeven of in gebruik gestelde materiaal 1884, 1891, 1896	
5	Algemene staat van de fabricage, invoer en ontvangsten 1837-1879, 1881-1931	
6	Besluit van de minister van Financiën, dd. 2 november 1932 nr. 53, inzake het maken van een jaarstaat van de ontvangen en teruggegeven belasting en essaailoon van gouden en zilveren werken 1932	1 stuk
7	Circulaire van de minister van Financiën met nadere aanwijzingen voor het opmaken van de jaarstaat bedoeld in het besluit van 2 november 1932, nr. 53	1 stuk
8	Jaarstaten van de ontvangen en teruggegeven belasting en essaailoon van gouden en zilveren werken 1932-1952	1 omslag
9	Staat aanwijzende de hoeveelheid salpeterzuur van 32 B voor de goudproeven benodigd geweest, 1912-1917; 1926-1931; Staat aanwijzende de hoeveelheid salpeterzuur voor de zilverproeven op de natte weg benodigd geweest, 1912-1931, Staat van de voorraad en de ontvangst van de scheimiddelen, 1912-1926.	
10	Staat van het personeel en de statistiek 1848	1 stuk
11	Register van uitvoer 1911-1913	1 deel
12	Aangiften van publieke verkopeningen 1914-1948	
13	Saldo-staat van de ontvangsten en uitgaven 1903, 1905, 1906, 1908	
14	Staat van gewichtsverrekening z.j.	
15	Grafiek inzake het verloop van het gehalte der opbrengsten van 10-guldenstukken,	

gebaseerd op de gemiddelde gehalteuitkomst van vier proefstukken per opbrengst.
z.j.

16-76

Registers van inkomende brieven

1813-1930

60 banden

16	1813-1833
17	1834-1837
18	1837
19	1838
20	1839
21	1840
22	1841
23	1842
24	1843
25	1844
26	1845
27	1846
28	1847
29	1848-1849
30	1850
31	1851
32	1852
33	1853
34	1854
35	1855
36	1856
37	1857
38	1858
39	1859
40	1860
41	1861
42	1862
43	1863
44	1864
45	1865
46	1866
47	1867
48	1868
49	1869
50	1870
51	1871
52	1872
53	1873
54	1874
55	1875
56	1876-1878
57	1879-1880
58	1881-1883
59	1884-1885
60	1886-1888
61	1889-1891
62	1892-1893
63	1894-1895
64	1896-1898

65	1899-1900
66	1901-1906
67	1907-1908
68	1909-1910
69	1911-1912
70	1913-1914
71	1915-1916
72	1917-1919
73	1920-1922
74	1923-1925
75	1926-1927
76	1928-1930

77-89	Registers van minuten van uitgaande brieven 1837-1875, 1881-1927	13 banden
77	1837-1842	
78	1843-1850	
79	1850-1854	
80	1855-1859	
81	1860-1866	
82	1866-1873	
83	1873-1875	
84	1881-1890	
85	1891-1896	
86	1897-1904	
87	1905-1912	
88	1912-1923	
89	1923-1927	
90	Klapper op de namen voorkomend in de register van correspondentie vanaf 1837 z.d 1 deel [voormalig 2.08.40.10]	
91	Stamboek van kooplieden, met klapper 1837-1883 1 deel [was nr. 1]	
92-93	Registers van werkmeesters, met klappers 1837-1933	2 delen
92	1837-1910 [was nr. 2]	
93	1911-1933 [was nr. 3]	
94-95	Klappers op de namen van werkmeesters 1911-1933	2 delen
94	1911-1933 [was nr. 4]	
95	1914-1919 [was nr. 5]	
96-110	Insculpatieplaten van kantoor- en waarborgtekens. z.j.	96 platen
96	Model B (inlandse ongewaarborgde merken), 7 platen	
97	Model C (kantooraanduidingstekens goud); Model D (kantooraanduidingstekens zilver), 4 platen	
98	Model E (jaarletters) 1853-1937, 7 platen	
99-100	Model F (gouden werken 4e gehalte; eikenblad; groot en klein)	12 platen
99	niet gespecificeerd	

	100	niet gespecificeerd	
101		Model G (grote gouden werken, 1e gehalte, leeuw); Model H (grote gouden werken, 2e gehalte, leeuw); Model I (grote vreemde werken); Model J (cijferstempels, goud), 8 platen	
102		Model K (grote werken zilver, 2e gehalte); Model L (grote werken goud, 3e gehalte); Model M (kleine vreemde werken), 6 platen Niet raadpleegbaar	
103		Model N (kleine gouden werken, 3e gehalte); Model O (grote werken zilver, 2e gehalte), 1916-1984; Model Q (grote werken zilver, 1e gehalte), 7 platen Niet raadpleegbaar	
104-109		Model R (kleine werken zilver, 2e gehalte, zwaardje)	42 platen
	104	niet gespecificeerd Niet raadpleegbaar	
	105	niet gespecificeerd Niet raadpleegbaar	
	106	niet gespecificeerd Niet raadpleegbaar	
	107	niet gespecificeerd Niet raadpleegbaar	
	108	niet gespecificeerd Niet raadpleegbaar	
	109	niet gespecificeerd Niet raadpleegbaar	
110		Model S (herkeuring werken met oude gildetekens, bijl); Model T (uitvoerteken, teruggave van belasting bij uitvoer, sleutel), 3 platen Niet raadpleegbaar	
111-113		Insculpatieplaten van meestertekens; plaat nummers 1-9. z.j.	9 platen
	111	Plaat 1-3. Niet raadpleegbaar	
	112	Plaat 4-6. Niet raadpleegbaar	
	113	Plaat 7-9. Niet raadpleegbaar	
114-116		Registers van meestertekens; met bijgevoegde klappers. ca. 1880-1984.	3 banden
	114	Nrs 1 - 2000 Niet raadpleegbaar	
	115	Nrs 2001 - 4000; met klapper 2000-5521. Niet raadpleegbaar	
	116	Nrs 4001 - 5521. Niet raadpleegbaar	
117		Register van importeurstekens; met klapper; nrs 1-2439 ca. 1910-1984 Niet raadpleegbaar	1 band
118		Afgedane registratiekaarten van werkmeester en de aan hen verleende meestertekens ca. 1910-1940 Niet raadpleegbaar	1 omslag

119

Afgedane visitatiekaarten
ca. 1935-1980
Niet raadpleegbaar

1 pak